

Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33497>

Özet

Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık Ölçeği (YAKFÖ), bireylerin akademik yaşam yolculuğuna, mesleki gerekliliklerine ve kariyer fırsatlarına yönelik bilgi, ilgi ve hazırlık düzeylerini ölçmek amacıyla 2021 yılında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, özellikle üniversite öğrencilerinin akademik kariyer süreçlerine dair farkındalıkları, beklentilerini ve bu alana yönelimlerini belirlemeyi hedeflemektedir.

Ölçek, Dağyar, Kasalak ve Uurlu (2021) tarafından yürütülen kapsamlı bir ölçek geliştirme çalışması sonucunda oluşturulmuş olup, yükseköğretim kurumlarında kariyer danışmanlığı ve rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak için bilimsel bir araç sunmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, akademik personel adaylarının ve öğrencilerin bu kariyere ne kadar hazır olduklarını anlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Akademik Kariyer Farkındalık, Yükseköğretim, Kariyer Planlama, Ölçek Geliştirme, Psikometrik Özellikler, Üniversite Öğrencileri.

Yazarlar

Miray Dağyar, Gülgün Kasalak, Nuri Uurlu.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin ve ilgili paydaşların, akademik yaşamın gereklilikleri, zorlukları ve potansiyel fırsatları hakkındaki bilgi ve motivasyon düzeylerini nicel olarak saptamaktır. Bu saptama, kariyer rehberliği hizmetlerinin ve akademik destek programlarının daha hedef odaklı ve etkili bir şekilde planlanmasına olanak tanımaktadır.

YAKFÖ, aynı zamanda, öğrencilerin akademik mesleğe yönelik yanlış algıları veya eksik bilgilerini tespit ederek, üniversite yönetimlerine ve eğitimcilere geri bildirim sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu araç, akademik alanlarda yetenekli öğrencilerin kariyer seçimlerini bilinçli bir şekilde yapmalarına destek olmayı amaçlamaktadır.

Yapı

Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık Ölçeği, literatürde genellikle bilgi, ilgi, motivasyon ve hazırlık boyutlarını içeren çok boyutlu bir yapı olan **Akademik Kariyer Farkındalık** yapısını ölçmektedir. Bu psikolojik yapı, bireyin sadece akademik unvanları ve

süreçleri bilmesi de il, aynı zamanda bu kariyere duygusal ve davranışsal olarak ne kadar yatırım yaptığını da içermektedir.

Yapı, bir bireyin akademik mesleğe yönelik farkındalığını üç temel bileşenini kapsamaktadır: **Kariyer Bilgisi** (akademik süreçler, yükselme yolları), **Kariyer İlgisi ve Tutumu** (akademisyenliğe karşı duyulan motivasyon ve pozitif duygular) ve **Kariyer Hazırlığı** (gerekli yetkinlikleri edinme çabası ve planlama).

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışması, YAKFÖ'nün yapısal geçerliliğini sağlamak üzere kapsamlı analizler içermiştir. Çalışmada, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı ne derece temsil ettiğini belirlemek için uzman görüşlerine başvurulmuş ve **kapsam geçerliliği** sağlanmıştır.

Yapı geçerliliği, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin teorik olarak belirlenen alt boyutlarla uyumlu olduğunu ve faktör yapısının yeterli düzeyde uyum gösterdiğini kanıtlamıştır. Bu süreç, ölçeğin akademik kariyer farkındalığına ilişkin kavramsal çerçeveyi doğru bir şekilde yansıttığını göstermiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları, test-tekrar test güvenirliği ve iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Geliştirme makalesinde belirtilen yüksek iç tutarlılık katsayıları, YAKFÖ'nün tutarlı ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Yüksek alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda yüksek düzeyde homojen olduğunu ve farklı uygulamalarda benzer sonuçlar vereceğini göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin akademik araştırmalarda güvenle kullanılabilirliğini anlamına gelmektedir.

Faktör Analizi

Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık Ölçeği, uygulanan faktör analizleri sonucunda çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. Orijinal çalışmada, öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak ölçeğin temel faktör yapısı belirlenmiş ve maddelerin faktör yükleri incelenmiştir.

Ardından, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının, teorik çerçeveye ve örneklem verilerine uygunluğu test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin alt boyutlarının akademik kariyer farkındalığını farklı ve ayrırt edici yönlerini kapsadığını ve model uyum indekslerinin kabul edilebilir seviyelerinde olduğunu ortaya koymuştur.

Araç

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Öz bildirim temelli psikometrik araç)

Biçim: Likert tipi derecelendirme ölçeği (Orijinal makalede detaylı derecelendirme bilgisi bulunmamaktadır, ancak geliştirme ölçeklerinde yaygın olarak 5'li veya 7'li Likert kullanılır).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yükseköğretim öğrencileri (Lisans ve Lisansüstü düzey).

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri.

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören lisans ve lisansüstü düzeydeki öğrencilerden oluşan geniş bir örneklem üzerinde geliştirilmiş ve geçerlik/güvenirlik çalışmaları tamamlanmıştır.

Test Metodolojisi: Uygulamalı psikometrik ve istatistiksel yöntemlerle (AFA, DFA, Güvenirlik Analizleri) geliştirilmiş öz bildirim ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Kariyer Farkındalığı, Akademik Yaşam, Psikometri, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut Değil

Kurum E-posta Adresleri: mdagyar@akdeniz.edu.tr (Sorumlu Yazar: Miray Dağyar)

Yazma Adresi: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (Sorumlu yazarın kurumu temel alınmıştır).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2021

Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler, sorumlu yazar Miray Dağyar (mdagyar@akdeniz.edu.tr) ile iletişime geçilerek alınabilir. Ölçek, bilimsel bir dergide yayımlanmış olup, akademik araştırmalar ve eğitim amaçlı kullanımlar için genellikle yazara atıf yapmak suretiyle izin alınması gerekmektedir. Ticari amaçlı kullanımlarda ücret talep edilebilir.

Kaynaklar

Dağyar, M., Kasalak, G., ve Uğurlu, N. (2021). Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık: Bir ölçek geliştirme çabası. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 557-580. DOI: [10.37669/milliegitim.682448](https://doi.org/10.37669/milliegitim.682448)

Makalenin tam metni Dergipark üzerinden erişilebilir: dergipark.org.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: yuksekogretimde-akademik-kariyer-farkindaligi-olcegi-toad.pdf

Yükseköğretimde Akademik Kariyer Farkındalık Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak içerikte mevcut değildir. Maddelerin tam listesi için lütfen orijinal makaleye (Dağyar, Kasalak, ve Uğurlu, 2021) başvurunuz.